

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

Nr. 3 · September 2009

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

LANDSFORENINGEN
ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

September 2009

15. årg. nr. 3

Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen

Formand: Alfred Andersen,
Bregnevej 7, 2.4, 5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.
Næstformand: Mogens Henrik Nielsen,
Nystedvej 14, 4000 Roskilde, tlf. 46 75 77 13.
Sekretær: Kaj Christensen,
Roskildevej 56 B, 3., lejl. 4, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 19 68 06.
Kasserer: Birthe Fuglsang,
Strandbakkevej 28, 8250 Egå, tlf. 86 22 40 46.
Elsebeth Amtrup Larsen, Rugmarken 61, 3060 Espergærde

Kammeraternes Hjælpefond

Selvejende institution, stiftet 1945

Forretningsudvalg:
Formand: Produktionschef Martin Frøland,
Ellemosevej 107, 2900 Hellerup. Tlf. 39 68 15 25.
Næstformand: Overvagtimester Warmi Hansen,
Hviddingvej 45, 2610 Rødovre. Tlf. 88 42 90 55.
Sekretær: Aase Beck Eigenbroth,
John F. Kennedys Plads 4, 9000 Aalborg. Tlf. 98 12 32 31.
Kasserer: Skræddermester Poul Brandt,
Engbovej 104, 2610 Rødovre. Tlf. 36 41 33 24.
Giro: 1000 780
Kontorchef Anna-Lise Clausen,
Præstefælledvej 67, 2770 Kastrup. Tlf. 32 51 50 13.

Modstandskampens Bladudvalg

Formand: Alfred Andersen,
Bregnevej 7, 2.4, 5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.
Udvalg:
Peter Eigenbroth, Anne Margrethe Olsen, Kaj Christensen.
Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter. (Eftertryk tilladt mod kildeangivelse)

Redaktion

Peter Eigenbroth, *Ansv. redaktør*
Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31
Mail: peter@fjerritslev-tryk.dk

Abonnement, bladregnskab og annoncer

Anne M. Olsen, Ternevej 39, Snestrup, 5210 Odense NV,
Tlf. 66 16 56 30

Tryk

Fjerritslev Tryk A/S

Pris

200 kr. Udenlandske abonnenter 250 kr.

Næste nummer

er planlagt til december 2009. Deadline herfor er 15. november.

Landsforeningen af Erhvervshæmmede
fra Frihedskampen 1940-45

Ekstraordinært landsmøde

På foreningens landsmøde i Fredericia den 19. aug. 2009 meddelte formand Alfred Andersen og kasserer Birthe Fuglsang, at de ikke ønskede at genopstille. Som næstformand blev jeg af landsforeningen konstitueret formand, hvis første opgave blev at indkalde til et bestyrelsesmøde for alle lokalforeningsformænd og hovedbestyrelsen med det formål at finde en formand og en kasserer.

Mødet blev afholdt i Roskilde (Bernadotteparken) den 1. sep. 2009. Da man ikke på dette møde kunne finde emner til formand og kasserer, besluttede man at indkalde til et ekstraordinært landsmøde den 11. oktober d.å.

Hvis man heller ikke på dette landsmøde kan vælge en formand og en kasserer foreslår bestyrelsen, at man nedlægger landsforeningen. Huset på Anholt sættes til salg gennem ejendomsmægler på normale salgsbetingelser. Forkøbsret har foreningens medlemmer eller en gruppe af foreningens medlemmer. Forkøbsret dog højst i halvanden måned. Iøvrigt henviste man til vedtægtens paragraf 21.

Under forudsætning af "Modstandskampen"s videreførelse skal en del af provenu fra salg af huset tilføres bladet.

Et efterfølgende ekstraordinært landsmøde finder sted på samme adresse den 15. november 2009. Alle med stemme- og taleret skal tilmeldes i forvejen.

Med venlig hilsen
Mogens Henrik

Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra
Frihedskampen 1940-45

Ekstraordinært landsmøde

Bernadottegården, Roskilde den 11. okt. 2009

DAGSORDEN

- Pkt. 1 Valg af dirigent
- Pkt. 2 Den konst. formand orienterer om bestyrelsesmødet den 1. sep. 2009
- Pkt. 3 Den konst. formand orienterer om økonomien
- Pkt. 4 Valg af formand
- Pkt. 5 Valg af kasserer
- Pkt. 6 Bestyrelsen fremsætter forslag om ophævelse af foreningen
- Pkt. 7 Eventuelt

M.H. Nielsen
Konst. formand

Turbulent landsmøde

Landsmødet 2009 i De erhvervshæmmedes Landsforening var henlagt til Ryes Kaserne i Fredericia og var arrangeret af Jysk afdeling. I modsætning til tidligere var landsmødet skåret ned til én dag, og der indledtes med en flot middag. Derefter var ledsagerne på udflugt til en modelby af Fredericia og til byens volde. Imens samledes de delegerede til årets landsmøde.

Formand Alfred Andersen indledte mødet med at bede om et minuts stilhed for de medlemmer, som er gået bort siden sidste landsmøde.

Derefter blev Kaj Eilertsen valgt som dirigent, og han erklærede, at mødet var lovligt indkaldt, og gav derpå ordet til formanden for aflæggelse af beretning.

Alfred Andersen konstaterede, at selv om flere afdelinger er nedlagt, har foreningen stadig en berettigelse og opgaver at løse. Sammenslutningen var aktiv i Erstatningssagen, og mange medlemmer giver god orientering om begivenheder under Besættelsen, bl.a. i skoler. Endvidere er foreningens medlemmer aktive på mærkedagene 4. og 5. maj samt 29. august, og mange, også i de næste generationer, har stort udbytte af at deltage i ture til KZ-lejrene.

Formanden fremhævede også yngre generationer for at medvirke til at foreningerne kan fortsætte deres virke.

Som eksempel blev nævnt foreningens kasserer Birthe Fuglsang og hendes mand Ole, der har gjort en stor indsats med pasning og reovering af 4. Maj Huset på Anholt. Også Anne Margrethe Olsens indsats med styring af økonomi og abonnenter af bladet "Modstandskampen" blev omtalt.

Bladet har med nedlægningen af Frihedskampens Veteraner og lukning af deres blad fået mange nye abonnenter, hvilket i år har udlignet det naturlige frafald. Der er ca. 550 abonnenter af bladet, hvilket dog ikke er nok til at få det til at løbe rundt økonomisk.

Beretningen blev godkendt, hvorefter Birthe Fuglsang fik ordet for at aflægge foreningens regnskab samt beretning og regnskab for 4. Maj Huset. Der er foretaget en del restaureringsarbejder i huset, men der forestår store opgaver med nyindretning af badeværelse m.m. Med god støtte fra fonde balancerer regnskabet nogenlunde.

Birte fik ros for en enkel og forståelig opstilling af regnskabet, og det blev godkendt.

Forslag til Landsmødet

De fremsendte forslag til landsmødet skabte en voldsom debat.

Birthe Fuglsang havde fremsendt forslag om, at landsforeningens besty-

relse får mandat til at sikre 4. Maj Husets fremtid som monument for Frihedskampen, f.eks. gennem en fond eller en selvejende institution. Forslaget havde tidligere fået opbakning på formandsmødet i Odense den 24. juni.

Fra Sjællandsafdelingen var der forslag om, at fremtiden sikres for bladet Modstandskampen, f.eks. 4-5 år, gennem optagelse af ekstra lån i 4. Maj Huset. Bladet giver årligt et underskud på 40-50.000 kr.

De to forslag gav anledning til en lang og følelsesladet debat. Alle erkendte vigtigheden af at have bladet som forbindelsesled mellem foreningens medlemmer, men bl.a. Alfred Andersen advarede mod en sammenblanding af pengekasserne – og han pointerede, at der pludselig kan opstå behov for reparationer på huset, som kan give anledning til nye lån.

Der herskede efterfølgende ganske stor usikkerhed om, hvilke forslag der blev sat til afstemning, og hvem og hvor mange der egentlig havde stemmeret. Konklusionen blev imidlertid, at bestyrelsen blev pålagt – eventuelt gennem låneoptagelse – at sikre, at en fortsat udgivelse af bladet sikres.

Efterfølgende blev det vedtaget, at kontingentet til Landsforeningen hæves fra 25 til 75 kr.

Hyggeligt samvær over kaffen i officersmessen på Ryes Kaserne.

Valg

Alle bestyrelsesmedlemmer havde på forhånd tilkendegivet, at de var villige til genvalg. I frustration over manglende opbakning til sikring af 4. Maj Husets fremtid valgte Alfred Andersen og Birthe Fuglsang imidlertid at afslå valg til bestyrelsen. Endvidere meddelte Anne Margrethe Olsen, at hun i så fald heller ikke ønskede at fortsætte sit arbejde med regnskab og abonnementsstyring for "Modstandskampen 1940-45".

Denne uventede situation stillede dirigenten på en prøve med at få nedsat en bestyrelse, og det lykkedes desværre ikke.

Næstformand Mogens Henrik Nielsen accepterede genvalg og blev konstitueret til formand indtil en ny kan udpeges, lige som bestyrelsen må arbejde på at finde en til at påtage sig kassererhvervet.

Den følelsesladede debat og ikke mindst den tvivlsomme afstemning

Efter Mødet var der igen kommet smil på læben hos fra venstre Anne Margrethe Olsen, Alfred Andersen samt Ole og Birthe Fuglsang.

samt formand og kasserers udtræden af bestyrelsen efterlod mange af landsmødets deltagere med undren – og der var efterfølgende ingen indlæg under det afsluttende punkt Eventuelt.

I stedet sluttede mødedeltagerne sig

til ledsagerne, der i mellemtiden var kommet hjem fra udflugten, og eftermiddagen sluttede med hyggeligt samvær over kaffe med lækre kransekager og et lille glas til.

Efter landsmødet...

Jeg havde gjort mig nogle tanker om, under hvilke former Landsmødet skulle afholdes, da jeg ikke følte, der var de store problemer, som skulle behandles. Men når jeg så den gensynsglæde og det gode humør der var, må jeg indrømme, at der er behov for at vi mødes, og Fredericia-afdelingen havde virkelig sørget godt for os.

Under beretningen brugte jeg meget tid på at fremhæve den næste generation, som vi kan takke for at foreningen stadig eksisterer. Kassereren, Birthe Fuglsang, har foruden pengesagerne også arbejdet med 4. Maj Huset – udlejningen og tilsynet, og hun har gennem årene søgt fonde og fået mere end 200.000 kr. til vedligeholdelse. Hendes mand, Ole Fuglsang, har i årenes løb repareret, malet og tapetseret fem værelser, soveværelse og trappeopgang, foruden andre småreparationer, som, hvis der skulle være betalt håndværkere, ville have kostet op imod 100.000 kr.

Anne Margrethe Olsen er kasserer for bladet Modstandskampen 1940-45, og hun har brugt mange timer på at holde styr på abonnenter, adresseændringer m.m.

Jeg syntes, det var rigtigt at fortælle

foreningen, hvorfor vi stadig har en forening, og beretningen gav ikke anledning til debat.

Det punkt, der skabte den største diskussion, var et forslag fra Landsforeningens bestyrelse og fra afdelingsformændene. Forslaget lød på, at Landsforeningens bestyrelse får mandat til at arbejde med 4. Maj Husets fremtid, således at det sikres, at huset for fremtiden står som et monument for Frihedskampen 1940-45, organiseret i en fond eller selvejende institution el. lign. Forslaget blev forkastet – det er demokratiets vilkår – men at der blandt forslagsstillerne var nogle, der stemte imod, kan kun tolkes derhen, at de som stemte imod, mener at huset skal sælges, når foreningen ophører, og at det store arbejde, anden generation har udført, ikke skal belønnes med at de kan fortsætte med at administrere huset.

Anden generation konkluderede, at når man ikke må arbejde videre med det man har bygget op, så er der ingen grund til at fortsætte.

For mit eget vedkommende, så arbejdede jeg ikke for at købe huset, for at det efterfølgende skulle sælges, men for at modstandsfolkene med deres børn

Alfred Andersen.

kunne have hyggelige ferier i huset. Selv om Foreningen på et tidspunkt nedlægges, er medlemmerne jo ikke døde, og de kan stadigvæk have glæde af huset.

Når jeg skriver dette indlæg er det for at afdramatisere sagen. Jeg føler ikke noget personligt i afgørelsen, og i debatten har der ikke været brugt ukvemsord. Der er udelukkende tale om, at næste generation skal have lov til at fortsætte deres arbejde med huset til glæde for dem, der endnu lever.

*Alfred Andersen
Afgående landsformand*

4 dage til Samsø

25 glade medlemmer fra Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen tog af sted til Samsø med Prima Rejser. Vi havde alle tiders guide samt en flot bus fra Adrian Bus i Frederiksværk med en herlig chauffør.

Vi sejlede med færgen fra Kalundborg kl. 9.40 og havde 2 timer på havet. Kl. 12.00 ankom vi til Hotel "Flinch" i Tranebjerg, hvor vi fik en stor flot frokost. Om eftermiddagen var vi på Samsø velkomstcenter, hvor vi blev budt velkommen med bl.a. en film og rundvisning på museet. Om aftenen fik vi en meget flot middag på hotellet med rødvin til.

2. dag

Efter morgenmaden skulle vi på bustur til Kolby med besøg på landbrugsmuseet og Kolby gamle mølle. Frokostpause i Tranebjerg. Om eftermiddagen ud i det blå, og vi besøgte først et glaspuusteri og derefter til Samsø gårdbutik, hvor der var et rigt vareudvalg, som var meget flot. Efter middagen var der en lille aftentur med bussen, hvor vi nød en kop kaffe mens solnedgangen kunne nydes ved Ballebjerg. Da vi kom hjem havde Poul og Gerda sponsoreret

lidt whisky, rom og vodka samt et par flasker vand. Det var en dejlig afslutning på en herlig dag.

3. dag

Heldagstur med lokal guide. Vi kørte ad Marguriteruten gennem landsbyen Pillemark til Kolbykås havn, Vestborg fyr, Brattingsborg gods, Ørby og Ballen havn. Solen skinnede, øllet var koldt og maden fin. Herefter kørte vi til Nordby med det berømte gadekær, det gule klokketårn og de gamle kønne bindingsværkshuse. Ballebjerg, der med sine 64 m. er Samsøs højeste punkt, var der en flot udsigt fra. Herfra videre til Langør, en gammel naturhavn fra stenalderen og tidligere Samsøs vigtigste havneby. I indsejlingen er der store flokke/kolonier med edderfugle. Efter middagen hjemme på hotellet var der musik og dans og der blev gået til den. Igen en meget flot dag.

4. dag

Efter morgenmaden pakkede vi bussen og kørte til Brattingsborg Herregård. Besøgte Tranebjerg kirke, og så kørte bussen til færgen. Kl. 15.15 sej-

Kolby gamle mølle med de knapt så gamle Lykke og Arthur.

lede vi og kl. 18.30 var vi på Bernadottegården og satte 9 glade personer af. Herfra videre til Glostrup og Valby.

Jeg siger på foreningens vegne tak til jer alle, vi havde en dejlig tur. Vi fik et flot tilskud fra Kulturministeriet og det takker vi også for. Til alle jer dejlige kammerater, tak for denne gang og på gensyn til næste år.

Jørn Jensen

Ballen Havn, som man kan se er vi klar til frokost. Vejret fint, 23°.

C.C. Nielsen ved krematoriet i Neuengamme.

Tur til Ladelund, Husum og Neuengamme

Af Ingelise Serges

Som ganske nyt medlem af foreningen Jysk Afd., Fredericia, har jeg i dagene 20.-21.juni deltaget i turen til Ladelund-Husum og Neuengamme.

Vi var 29 deltagere incl. vores chauffør Åge Hesselberg og fru Karen. Bussen startede fra Vejle kl. 9.00, derefter opsamling i Fredericia, Kolding og

Christiansfeld. Kursen blev sat Ager-skov Kro, hvor der blev indtaget en gedigen frokost.

Særdeles mætte fortsatte vi turen videre ned over grænsen ved Sæd til Ladelund, hvor vi besøgte mindstedet for kz-lejren, og hvor Kaj Ejlertsen nedlagde en krans og udtalte mindeord for ofrene, der ligger begravet her. Jeg for mit vedkommende anede ikke, at der havde eksisteret kz-lejre så tæt på den danske grænse. Jeg har aldrig læst eller hørt om dem, men det skal siges, at jeg altid har været historisk interesseret og har læst meget om 2. verdenskrig, og hvad deraf fulgte.

Vi fortsatte til Husum, en lejr der blev oprettet 25. sept. 1944 og nedlagt 29. dec. samme år. Men trods den relativt korte periode omkom der mellem 300-500 fanger, heriblandt adskillige danske.

Mindelunden består af en enkelt bygning, samt ca. 300 små opstandere i jern med navn på hver enkelt om-

Børge Rørvang lægger krans i Neuengamme ved mindesøjlen.

komne. Jeg fandt en hvor der stod Knud Jensen, altså en dansker.

Børge Rørvang, Juelsminde, lagde en krans og udtalte mindeord over de omkomne i lejren.

Besøget her gjorde et stærkt indtryk på mig, at se disse rustne jernstandere med navne på danske, hollandske, ja folk fra hele Europa, det var tankevækkende.

Turen gik herefter til Desau v/Plönsøen hvor vi spiste til aften og overnattede. Søndag efter morgenmaden fortsatte turen videre til Neuengamme Mindelunden, hvor asken fra tusinder af fanger er spredt.

Ved mindesøjlen blev der af Børge Rørvang nedlagt en krans og udtalt mindeord for de omkomne. Ligeledes blev der lagt en buket ved Danmarksstenen.

Neuengamme er et enormt stort anlæg, og hvad der er foregået af uhyrligheder, det rækker fantasien næsten ikke til. (men læs forfatteren Peter Langwithz Smith's beskrivelse af Neuengamme).

Næste kransenedlæggelse og mindeord over de mange ofre, blev foretaget af vores formand C.C. Nielsen ved mindestenen hvor krematoriebygningen havde været placeret. Alle steder hvor kranse og mindeord blev udtalt, afsluttedes med *Altid frejdig når du går*.

Børge Rørvang lægger krans i Husum lejren.

Der var blevet tid for frokost, som blev indtaget i en gammel jernbanestation, der nu er blevet restaurant. Den gamle station var der hvor kz-fangerne blev losset af, indtil 1943. Efter 1943 fortsatte sporene helt ud til Neuengamme lejren. Der er opsat en mindetavle vedr. fangetransporterne.

Efterfølgende havde vi en aftale med "gästeführer" Frank Lehmann, som viste sig at være sydslesviger og talte perfekt dansk. Han havde aftjent sin værnepligt ved Den Danske Livgarde

bl.a. som tolk, og hans farfar havde været fange i Neuengamme. Frank Lehmann var en utrolig engageret guide, og samtidig kunne Børge Rørvang supplere med mange relevante og tankevækkende oplysninger om forholdene i Neuengamme, som han desværre selv havde mærket på krop og sjæl. Alt i alt fik vi en meget realistisk gennemgang af hvad der havde fundet sted af uhyrligheder og pinsler, da der var "Pest over Europa".

*Bidrag til denne rubrik bedes sendt til
Peter Eigenbroth
Rolighedsvej 8a, 9690 Fjerritslev
mail: eig@fjerritslev.dk*

90 år 21. september
Børge Køngerskov
Kongensstræde 45
7000 Fredericia

30. september
Frede Rasmussen
Rugvænget 14
4720 Præstø

85 år 11. oktober
Bodil Ejlertsen
Chr. VII's Vej 14
6070 Christiansfeld

13. oktober
Lilly Jensen
Blæsbjerg 12
8700 Horsens

30. oktober
Robert Jensen
Østergade 25, Taulov
7000 Fredericia

80 år 2. oktober
Klara Tixelle
Bjørklidende 35
Helsingborg
(Theresienstadt)

23. oktober
Salle Fischermann
Toftekærvej 28 C
2820 Gentofte

75 år 9. december
Holger Dahlhus
Carit Etlars Vej 31
7000 Fredericia

70 år 14. december
Hanne Kristensen
Fredericiavej 6
7000 Fredericia

60 år 30. september
Karin Buhl Nielsen
Slotsager 58
7120 Vejle

17. november
John Kroer Dorvin
Sct. Jørgensgade 2
6000 Kolding

50 år 2. september
Søren Andersen
Astrupvej 55
9560 Hadsund

13. november
Lena Lau Jeppesen
Nørtoft 11
6340 Kruså

Bernadottegårdens kvindegroupe

Vi har tidligere her i bladet omtalt Bernadottegårdens mandegruppe.

I april måned i 2009 besluttede kvinderne, at de også ville danne en gruppe.

Vi søgte om penge til projektet, fordi det ville give os mulighed for at få nogle kapaciteter til at holde foredrag m.m.; men dette er indtil videre ikke lykket.

Vi holder møde én gang hver måned, og fremmødestabiliteten er rigtig god, der mangler måske en enkelt. Deltagerne er enker, hustruer og samlevende til tidl. modstandsfolk, KZ-fanger og allierede sejlere, samt de kvinder der selv har været aktive i modstandskampen.

Når gruppen er samlet, er vi 16-17

personer, incl. 2 hjælpere. Kvinderne er mellem 69 og 100 år.

Efter en lille frokost samles vi om et emne, vi i fællesskab har valgt. Allerede på det andet møde foreslog en af deltagerne, at man skulle fortælle hinanden om sit liv. Deres barndom, ungdom, ægteskab, børn, erhverv og alderdom. Vi har med glæde hørt to kvinder fortælle. Gruppen har det godt sammen, og gruppefølelsen vokser fra gang til gang.

I juli måned havde en af vores frivillige – Helle Elmgreen – sammen med én fra gruppen, Else Drejer – planlagt en tur til Bakken. Vi kørte fra Bernadottegården kl. 17.00, spiste stegt flæsk og persillesovs på en af restauranterne, og kl. 20.00 stod en flok forventnings-

fulde kvinder udenfor "Bakkens Hvile" og ventede på at blive lukket ind. Der blev grinet og sunget og klappet, mens vi nød de dygtige og professionelle sangerinder, der underholdt os i 3

Underholdning i Bakkens Hvile.

timer – dog med en lille pause til toiletbesøg og til få glassene fyldt op.

Efter underholdningen gik vi trætte, men glade, til bussen. Ved midnat var vi i Roskilde. En god og sjov fælles oplevelse der har været med til at give gruppefællesskabet liv.

Donation for "Flammen"

For nogle år siden fik Bernadottegården et mindeværelse for "Citronen". Siden da, og ikke mindst efter filmen om "Citronen og Flammen", har det været et stort ønske, at vi også fik mulighed for at mindes "Flammen" på lignende vis.

Glæden var derfor stor, da Frank Zorn, beboer i Bernadotteparken, formidlede at Frihedskampens Minde- og Fredningsfond donerede et beløb, således at ønsket om et mindeværelse for "Flammen" kunne imødekommes.

Søndag d. 12. juli blev mindeskrift og mindeplade afsløret. Som noget særligt valgte vi, at de to kammerater, der var sammen i en hektisk periode i

Modstandskampen, og som døde med nogle få dages mellemrum, nu igen skulle forenes. Mindeplader og skrift blev sat op ved siden af hinanden ved den samme dør.

Chr. Eugen-Olsen taler efter afsløringen.

Frank Zorn motiverede donationen og foretog

afsløringen, hvorefter han overrakte en kuvert med kr. 10.000 til Bernadottegårdens beboerfond ved formanden for beboerfonden Mogens Henrik Nielsen.

Der var kommet rigtig mange – både beboere fra Bernadottegården og Bernadotteparken samt gæster udefra – for at overvære højtideligheden. En af gæsterne var ceremonimester Christian Eugen-Olsen, der sammen med sin hustru, datter, svigersøn og børnebørn havde taget turen til Roskilde. Christian Eugen-Olsen tog ordet og takkede for donationen, og gjorde opmærksom på det vigtige:

- at dette er en af de muligheder vi har for at vi og eftertiden husker hvad der skete
- at mange unge danskere dengang var villige til at ofre det bedste de havde – deres liv – for vores frihed.

Efter donationen sang vi et vers af "En lærke letted", nemlig verset:

*Vi mindes stille de tapre døde,
hvis navne lever i Danmarks navn.
Og takken søger til dem der segned,
og dem der sidder med tunge savn.
Gud signe dem, der har lidt og stridt,*

Mogens Henrik Nielsen oplæser skriftet for deltagerne.

Jørgen Barfod og Gunnar Dyrberg var gæster ved donationen.

til det blev forår og Danmark frit
Ja, Danmark frit.

– samt sidste vers af "Altid frejdig når du går".

Denne dejlige og højtidelige eftermiddag blev afsluttet med et dejligt kaffebord.

Mindehøjtidelighed ved Rorup-stenen

Den 9. august var det 65 år siden, at 11 unge modstandsmænd blev skudt på landevejen mellem Roskilde og Osted. På stedet blev der – et år efter besættelsen – rejst en mindesten.

12 mænd var som fanger på vej fra Vestre Fængsel mod Ringsted på ladet af en lastbil, da en af de tolv fortalte de øvrige, at de i forbindelse med et stop kunne stikke af, og at der ikke ville blive skudt på dem. Som sagt, så gjort, men da alle 12 var kommet ned fra lastbilen, blev de 11 modstandsfolk skudt ned bagfra. Den tolvte var stikker, og det blev sagt, at det ikke var meningen, at de 11 skulle nå frem til noget mål. Senere hed det sig, at de var skudt "under flugtforsøg". De 11 var med i organisationerne "Bopa" og "Holger Danske".

Bernadottegårdens modstandsgruppe var inviteret til at deltage i en mindehøjtidelighed i anledning af 65-års dagen. Nitten personer deltog, vi havde fanen med, samt en dekoration, som vi kunne lægge ved stenen.

Højtideligheden begyndte med en fællessang, hvorefter Rorups præst, Marianne Kristensen talte. I sin tale sagde Marianne Kristensen bl.a.:

"Vi samles fordi det er vigtigt, at nutiden mødes med fortiden. De næste generationer må ikke glemme, hvad ondskab og krig kan føre med sig af overgreb, ligegyldighed og uret.

"Flammen og Citronen" blev vist i biografene i vinter. Den handler om modstandsdrengene. Det er en film med få replikker og megen rå nedskydning. På billedsiden viste den hvor dramatisk og uhyggelig situationen var for dem, der gjorde modstand mod besættelsesmagten. Men den viste også handlekraftige drenge i modsætning til reflekterende unge mænd."

Marianne Kristensen fortsatte:

"Da lastbilen kørte af sted fra København, var dens mål slet ikke en koncentrationslejr i Tyskland. Målet var at komme af med 11 frygtløse unge mænd fra henholdsvis Bopa og Holger Danske.

Den samme angst og fortvivlelse som de, der var med dengang oplevede, kan også ramme en ny generation. Unge knægte melder sig til tjeneste i Afghanistan, fascineret af mandskraft, krig og militær strategi i den gode sags tjeneste. Men både modstandshistorien og nutiden vidner om, at det gør en forskel at kæmpe mod uretten. Mennesket er skabt til at leve i frihed og fred. Men fred er ikke en søvnlug tilstand, en dvale vi kan forvente evigt hvilende over os.

Fred er at skabe!

Vi må omgås hinanden i næstekærlighed, forsoning og venskab.

Dette mod, at kæmpe for det gode,

besad de 11 unge mænd, skønt de også selv kæmpede mod uretfærdige overgreb."

Marianne Kristensen sluttede sin tale med følgende:

*"Guds fred med vore døde
i Danmarks rosengård.
Guds fred med dem, der bløde
af dybe hjertesår"*

Efter endnu en sang blev alle deltagere, i alt ca. 60 personer, inviteret på kaffe i Sognegården i Rorup. Mens vi nød kaffen, holdt nogle af deltagerne taler, bl.a. Henning Jensen fra Bernadotteparken, der især mindedes én af sine kammerater, der var blandt dem der blev skudt, modstandsmanden Jens Martens, der døde 22 år gammel.

Efter et par hyggelige timer gik turen igen mod Bernadottegården.

Mandegruppen besøger mindesmærker

Mandag d. 25. maj tog Bernadottegårdens mandegruppe samt nogle af damerne af sted for at se på mindesmærker fra krigens tid i området omkring Roskilde, bl.a. Valborup Skov og tidligere nedkastningspladser i området.

Som guide havde vi Henning Bjørn Larsen, en af Bernadottegårdens gode venner. Han er tidl. lærer, meget viden om besættelsestidens historie og har bl.a. skrevet og redigeret bogen "Roskilde Amt under Besættelsen 1940-45".

Vi havde fået tilladelse af skovvæsenet til at køre igennem skoven, så vidt vi kunne.

Vi kørte gennem skovene omkring Valborup og Skjoldnæsholm og gjorde holdt ved Valborup Skovridergård, hvor vi så såvel nedkastningspladser som Skovridergården og hørte om de begivenheder, der knytter sig til disse steder. Vi kørte forbi det gamle Aunstrup Sanatorium, nu flygtningecenter, som dengang blev brugt til våbenopbevaring, og hørte historien om, hvordan en gruppe heromkring blev sporet, og hvordan de nåede at få flyttet deres lager til en hytte langt inde i skoven.

Vi kørte forbi Gyldenløves høj og hørte dens historie.

Turen sluttede på Kudskehuset – tæt

ved Gyldenløves høj – hvor vi spiste en lækker frokost, før turen igen gik tilbage til Bernadottegården.

En rigtig god og oplevelsesrig tur.

Valborup Skovridergård.

29. august på Bernadottegården i Roskilde

Denne dag er en dobbelt festdag på Bernadottegården. Dels er det for de fleste tidl. modstandsfolk og fanger den vigtigste mærkedag fra krigens tid, dels er det Bernadottegårdens fødselsdag.

Da dagen i år faldt på en lørdag, valgte vi at holde Bernadottegårdens fødselsdagsfest torsdag d. 27. august, hvor 120 beboere, daghjemsbrugere, personale og frivillige hjælpere spiste en dejlig middag – flæskesteg m. grønsager – og citronfromage. Roskildes socialudvalgsformand, Jacob Boisen, holdt fødselsdagstalen. Jacob Boisen kom bl.a. ind på Bernadottegårdens betydning for de tidligere modstandsfolk, men da han selv er en ung mand i 30-erne, har han ikke selv erindringer fra krigen, men hans morfar var ansat i politiet og var også med i modstandsbevægelsen. Morfaren flygtede til Sverige og kom derfor ikke med til Buchenwald. Jacob Boisen var ked af, at hans morfar ikke havde villet tale om den tid. Han er stadig i live og bor på plejehjem.

Jacob Boisen roste Bernadottegårdens smukke rammer, han synes, som så mange af os andre, at Bernadottegården er det smukkeste plejehjem i Roskilde.

Efter talen kom desserten på bordet, og så var der underholdning ved "Sol og Claus", som med sang og musik gav en munter og dejlig stemning, og alle hyggede sig indtil kl. 14.00, hvor de før-

ste daghjemsbrugere skulle køres hjem.

Krigens mærkedag fejrede vi på dagen – den 29. august.

Dagens taler var tidl. landsformand for Erhvervshæmmede, Alfred Andersen fra Odense.

Højtideligheden begyndte med velkomst ved Mogens Henrik Nielsen, som bad fanen om at blive ført ud. Fanebærer var Ingolf Gildam fra Bernadotteparken, fanevagt var vores tidligere medarbejder Per Johansen.

Efter at have sunget Frihedssangen talte Alfred Andersen. Han talte om krigens første år, især året 1943, hvor der allerede tidligt på året var optræk til strejker og uroligheder mange steder i landet. Alfred Andersen kom ind på forholdene i Odense, som var en af de byer, hvor modstandsbevægelsen havde størst gennemslagskraft. Urolighederne kulminerede d. 29. august, hvor det officielle Danmark sagde et klart "nej" til den tyske besættelsesmagt, og hvor der var folkestrejker over det meste af landet.

Selv blev han taget sammen med kommunisterne. Tyskerne havde givet ordre til at et mindre antal skulle tages til fange, men på det tidspunkt samarbejdede danskerne med den tyske værnemagt og tog derfor et langt større antal end nødvendigt. Rigtig mange af fangerne havnede i KZ-lejren Stutthoff, heriblandt Alfred Andersen selv.

Blomster ved relieffet af Folke Bernadotte hører med til traditionen.

Jytte Sass lægger blomster ved mindestenen.

Sol underholder - til stor fornøjelsen for bl.a. Emmy Reitoft og socialudvalgsformand Jacob Boisen.

Efter talen sang vi "Mor Danmark", hvorefter der blev lagt blomster ved Bernadottes mindesten. Jytte Sass lagde Bernadottegårdens buket, Alfred Andersen lagde en buket for Erhvervshæmmede og Stinne Olsen lagde en buket for Bernadottegårdens Venner.

Højtideligheden sluttede med at vi sammen sang: "En lærke letted", hvorefter fanen førtes ud.

Efter højtideligheden mødtes vi i blok 4, hvor der blev serveret en "Gammel Dansk".

29. august 2009 i Mindelunden

Af næstformand i "Frihedskampens Frednings- og Mindefond" Ida Seehusen

Efter 'Frihedskampens Veteraners' op-hør sidste år er planlægningen og gennemførelse af højtideligholdelsen af 29. august i Mindelunden fremover overdraget 'Frihedskampens Frednings- og Minde Fond' og 'Hjemmeværnsregion København'. Formand i Fredningsfonden, ceremonimester Christian Eugen-Olsen skulle indlede og byde velkommen, men var i år desværre forhindret p.g.a planlægning af regentparrets officielle rejse til Vietnam senere på året. Det blev derfor næstformanden der bød velkommen og sluttede af.

Til mindehøjtideligheden var repræsentanter fra diplomatiet, kirkeminister Birthe Rønn Hornbech samt repræsentanter for Hjemmeværnet og Marinehjemmeværnet inviteret.

Årets taler var Forsvarschefens repræsentant, generalløjtnant E. Rosgaard. Han talte bl.a. om, hvor vigtig en dato 29. august er for Danmark. Den officielle afstandstagen fra regerings-samarbejdet med den nazistiske besættelsesmagt betød, at Danmark herefter

blev opfattet som en ligeværdig nation af de allierede, hvilket ikke mindst for nutiden er en vigtig markering.

Efter hovedtalen lagde Forsvarschefens repræsentant, generalløjtnant E. Rosgaard, næstformand i Minde- og Fredningsfonden Ida Seehusen og repræsentant for Modstandsbevægelsen Jens Ege, og endelig repræsentant for Krigssejlerne Erik Kragelund, krans ved Det Store Gravfelt.

Vejret havde indtil da vist sig fra sin bedste side med dejlig eftersommer sol, hvor tilskuerne kunne nyde de danske sange fremført af N. Zahles Pigekor og Hjemmeværnets Musikkorps Nordsjællands fine musik, men netop som kransene skulle lægges, åbnede sluserne sig og resten af højtideligheden foregik i styrtregn.

Vi sluttede af med sammen at synge "Altid frejdig når du går".

Afslutningen på mindehøjtideligheden blev præget af en voldsom styrtregn.

Det danske amt Færøerne oplevede "venlig besættelse" under Anden

Af Erik Heimann Olsen

Atlantehavet var en vigtig slagmark under Anden Verdenskrig, og Nordatlanten var en vigtig krigsskueplads.

Færøernes 18 større og mindre øer lå strategisk centralt, da den tyske "Kriegsmarine" havde indrettet hovedbase i de nordnorske fjorde. Fra 1941 lå øerne centralt på ruten fra Atlanten til Sovjets isfri havn Murmansk, der var vigtig for forsyningerne til USSR fra England og USA.

Allerede i 1939 havde Storbritanniens daværende marineminister, fra 10. maj 1940 landets premierminister, Winston S. Churchill, gjort opmærksom på øernes strategisk vigtige beliggenhed. Og lige efter tyskernes besættelse af Danmark den 9. april 1940 gav han ordre til "Operation Valentine", kodeordet for den britiske besættelse af øerne, der var et dansk amt. Men han understregede, at øerne skulle tilbage til Danmark, når landet var "liberated from the foul thraldom" under den tyske besættelse. Det skete da også, og de sidste britiske soldater rejste hjem den 16. september 1945.

Dette perspektiv og dets betydning for øerne, deres befolkning og det britiske krigsførelse er i dag et ret ukendt

Færøernes flag "Merkið" blev indført under den britiske besættelse, før var det Dannebrog (foto: eho).

En af de engelske skibsskanoner opstillet ved Thorshavns gamle fæstning "Skansen" for at forsvare indsejlingen (foto: eho).

emne hernede, men nu har den færøsk-danske bibliotekar Bjarni Ákesson Filholm (bosat i Jylland) skrevet en bog om emnet. Han påpeger, at nok var der tale om en besættelse, men gennemført af en demokratisk besættelsesmagt med respekt for øernes selvstyre og alene for at sikre det militære forsvar af dem. Forholdet mellem briterne, de danske myndigheder, ledet dygtigt af amtmand Carl Aage Hilbert, og det lokale selvstyre, Lagtinget, var godt, og der var tale om en "friendly occupation".

Men besættelsen betød også, at øerne og deres befolkning fra 13. april 1940 til 5. maj 1945 var afskåret fra de mange tusinde færinger i det sydlige Danmark og de fra deres hjem på øerne. En lignende situation opstod i Nordatlanten for Island, der først var besat af briterne og derpå amerikanerne, og for Grønland, som efter aftale mellem den danske gesandt Henrik Kauffmann og USA blev stillet til rådighed for amerikanerne.

Men selv om den britiske tilstedeværelse på Færøerne var "friendly", blev øerne og deres befolkning ikke skånet

for krigen. Det fremgår af en oversigt på 100 sider i Filholms bog om begivenhederne deroppe i de fem krigsår. Den beretter om talrige tyske luftangreb på militære mål på land og til søs, på civile skibe i havne eller på havet og omfattende tyske mineudlægninger i farvandet deroppe. Færøernes kontakt med omverdenen måtte foregå ad søvejen, og mange skibe og besætninger på vej mellem øerne og Island eller Storbritannien blev angrebet fra luften eller minesprængt. Skibene blev bevæbnet med antiluftskyts og scorede flere nedskydninger af tyske angribende fly. Der blev fisket i farvandet omkring øerne, og da islændingene på grund af risikoen ikke selv ville sejle deres fiskefangster til England, gik mange færøske fiskere og søfolk ind i denne sejlads i deres sted. Et stort monument i Thorshavn bærer navnene på de over 200 fiskere og søfolk omkommet under krigen. Også en del civile satte livet til ved minesprængninger til lands eller ved tyske bombeangreb på mål på øerne. At også briterne havde tab af menneskeliv viser 61 grave på den engelske kirkegård i Thorshavn.

ede fem års britisk n Verdenskrig

De færøske krigssejlerne er omfattet af lovgivningen om danske hædersgaver.

Briterne ville ikke have skibe til havs eller i havn med Dannebrog, der jo var flaget for det tyskbesatte Danmark og før krigen tillige det danske amt Færøernes officielle flag. Dette betød goddag til et særligt færøsk flag, "Merkid", hvidt med et rødt kors med blå kanter. Det var oprindeligt tegnet i 1919 af færøske studenter til en fest på Regensen i København, men kom nu til ære og værdighed som øernes officielle flag og har været det siden.

Briterne havde en udsendt konsul fra Foreign Office som civilt forbindelsesled til øernes myndigheder. Også de frie nordmænd havde en uofficiel ud-sending på øerne. Men på det militære område var det styrker fra den engelske hær, der bemandede forsvaret. Det indrettede sig straks efter ankomsten 13. april 1940 og udbyggede stillingerne i tiden derefter. Styrkerne var soldater fra hæren, men i erkendelse af Færøerne som ørige med den eneste forbindelse til omverdenen ad søvejen, var den militære chef i alle fem år en søofficer, en Captain, RN, fra Royal Navy (svarer til dansk kommandør), pensioneret men genindkaldt p.g.a. krigens mangel på erfarne officerer.

Straks efter ankomsten i 1940 besatte briterne den gamle fæstning "Skansen" i Thorshavn med udsigt over indsejlingen til byen. Den blev straks forstærket og udstyret med kraftige krigsskibskanoner, der står der endnu som lidt rustne krigsminder og turistseværdigheder. Der var ingen flyveplads på Færøerne, men i 1942 besluttede Churchill, at der skulle anlægges en lufthavn på Vaagø (Vágar). I dag er den en moderne lufthavn og hjemsted for "Atlantic Airways", Færøernes nationale luftfartselskab. Anlægget af den første lufthavn gav anledning til en invasion af RAF og bygningsarbejdere, så antallet af tilreisende briter kom op på over 8.000 – øernes befolkning var dengang på ca. 25.000. Så der blev ekstra gang i

En britisk mindeplade i Thorshavns domkirke takker færingerne for deres "kindness" under besættelsen (foto: eho).

beskæftigelsen, økonomien og befolkningen. I 1945 var der kun 400 briter tilbage, og de sidste af dem forlod Færøerne den 16. september 1945. En del færøske kvinder var blevet gift med engelske soldater og rejste med ægtefællerne, mens nogle af englænderne foretrak at blive derude på øerne i Atlanten.

Tilbage blev, at besættelsen medførte

Den dengang 91-årige, nu afdøde sergeant Jack Charnock, engelsk veteran fra Færøerne 1940-43, genså øerne, mens jeg også var på besøg. Hans besøg blev omtalt i øernes aviser og TV (foto: eho).

Mindesmærket i Thorshavn for øernes over 200 fiskere og søfolk omkommet under Anden Verdenskrig (foto: eho).

et møde mellem det britiske verdensrige og den ret isolerede danske "koloni". Det skabte i efterkrigstiden nye politiske holdninger og strømninger i befolkningen og tanker om hel eller delvis selvbestemmelse og uafhængighed af Danmark. Og det kan vel siges at være den langsigtede betydning af Færøernes "engländerår".

Historien om Horserødlejrens

Af Niels Jacobsen og Niels Gyrsting

Foreningen blev stiftet den 17. marts 2009 i Valby Medborgerhus. Men selve forarbejdet går helt tilbage til 2007, hvor museets daglige leder Torben Ulrich Gulnov henvendte sig til artiklens medforfatter – formanden for foreningen Frihedsmuseets Venner (FMV) Niels Gyrsting og foreningens filmmand Niels Jacobsen for at få løst et problem med, hvordan museet kan tjene lidt penge til driften, uden at det gav skattemæssige problemer for ham personligt. Vi begyndte derfor at udklække ideen om at oprette en forening, der skulle have samme formål, som FMV har i forhold til Frihedsmuseet.

Efterfølgende blev der i efteråret 2008 udarbejdet et projekt, som kunne luftes for andre samarbejdspartnere, da trioen jo skulle have opbakning. Efter et møde med Horserød-Stutthof Foreningens (HSF) formand Anton Nielsen og senere foreningens bestyrelse, var der fuld opbakning til projektet. Det betød også, at Mogens Møhlholm, Heidi Hansted og Allan Christiansen indtrådte i den videre proces. Alle tre sidder nu i HVM's bestyrelse. Dog repræsenterer Allan Christiansen foreningen vedr. De Spansfrivillige. Planerne blev også støttet af FMV's bestyrelse.

Sidst på året var der således et fær-

digt projekt, og der kunne indkaldes til et stiftende møde.

Med det ambitionsniveau gruppen havde, så skulle der økonomi til at markedsføre foreningen. Det betød efterfølgende, at der blev sendt ansøgninger til HSF og FMV, der velvilligt gav tilsagn om h.h.v. 5.000 kr. og 2.000 kr. i startstøtte.

HVM's bestyrelse kom til at bestå af følgende: Formand: Torben Ulrich Gulnov. Næstformand: Niels Gyrsting. Sekretær/bestyrelsesmedlem: Allan Christiansen. Kasserer/bestyrelsesmedlem: Niels Jacobsen. Bestyrelsesmedlem: Heidi Hansted og suppleant Mogens Møhlholm.

Kendskabet til foreningen skulle jo udbredes, og bestyrelsen besluttede, at foreningen skulle afholde et pressemøde i Horserødlejrens Museum, mandag den 22. juni 2009. Denne dato er jo historisk, for det er museets 7 års fødselsdag (og årsdagen for Hitler-Tysklands angreb på Stalins Sovjetunion – med deraf følgende internering af flere af de danske kommunister). Denne dag ville vi udnævne foreningens to første æresmedlemmer: Alfred Andersen, tidl. Horserød- og Stutthoffange og Henning Louis Jensen, tidl. Horserød-, Neuengamme- og Versen-

fange. Samtidig ville HVM overdrage museet nogle effekter og fotografier til samlingen, som er blevet indsamlet gennem hele processen med HVM's stiftelse.

I den nystiftede forenings folder, kan man læse følgende om foreningens formål:

"Foreningens formål er, at støtte Horserødlejrens Museum med bl.a. indsamling af historisk materiale om lejrens historie. Derudover vil foreningen løbende bidrage til historiske projekter, som kan tilføre yderligere informationer om lejrens lange historie. Sidst men ikke mindst vil foreningen, via ansøgninger i fonde og hos private virksomheder, forsøge at rejse midler således, at museet kan udvides med et separat "fængselsmuseum".

Horserødlejrens Museums Venner er også information. Via et stort netværk, kan foreningen også bidrage med råd og vejledning til fx slægtsforskere.

Horserødlejrens Museums Venner har også et tæt samarbejde med Frihedsmuseets Venner, derfor kan vi tilbyde vores medlemmer gratis deltagelse i de mange spændende foredrag, som Frihedsmuseets Venner afholder hvert år."

Mandag den 22. juni 2009

Efter Horserød-Stutthof Foreningens årlige arrangement ved Håbets Port, hvor forfatterinden Helle Nielsen holdt talen, gik turen videre til Horserødlejrens Museum, hvor foreningen Horserødlejrens Museums Venner afholdt pressemøde og var værter ved et lille traktement, som var kommet i stand med stor hjælp fra Jette Ulrich Gulnov.

Efter en kort velkomsttale af Niels Gyrsting, fik Horserødlejrens museumsleder Torben Ulrich Gulnov ordet. Han sagde bl.a. til de omkring 80 fremmødte:

"Vi har allerede oplevet en masse positive tilkendegivelser omkring Museet, vores arkiv og dette her projekt.

Der er mange spændende oplevelser her: Bl.a. ringede en dame fra Lange-land, hun insisterede på, at fortælle, at hun var 89 år og hendes familie mente

Museumsinspektør Torben Ulrich Gulnov viser rundt i museet. Foto Niels Jacobsen.

Museums Venner

hun var gammel, senil og skulle på alderdomshjem – fordi hun havde fortalt dem, at hun havde været i Horserød, og det troede de ikke på. Jeg fandt ud af, at omtalte dame i mellemkrigsårene havde været her på "svagbørnskoloni". Dette meddelte jeg damen, der blev meget lettet. Helt senil var hun ikke, og vi bidrog til, at familiehyggen efterfølgende blev genoprettet på Langeland".

Efterfølgende berettede museumslederen om de få midler, der er afsat til driften, og årsagen til hans glæde ved den nystiftede forening.

Inden vi skulle videre i dagens program undlod Torben Ulrich Gulnov ikke at berette om det fremtidige fængselsmuseum, som det er hans store drøm at få stablet på benene. Allerede på nuværende tidspunkt er der i museets magasin en komplet tandlægeklinik, møblement fra lægeklinikken og materialer til at opbygge en celle, som den så ud under Besættelsen. Det eneste der mangler er en original kakkellovn. Så hvis nogen skulle have en sådan stående fra Horserødlejren, så er museet en lykkelig aftager.

Foreningens æresmedlemmer

Herefter gik museumslederen til punktet "æresmedlemmer".

Hvis vi kort skal præsentere dem, så er den første:

**Alfred Andersen F. 1921,
Interneringsnr. 130 i Horserød**

Alfred Andersen delte som ungkom-

munist illegale blade ud i Vejle. Han blev arresteret af dansk politi. Via Vejle arresthus blev han overført til Vestre Fængsel. Blev dømt til 8 måneders fængsel. Ved løsladelsen blev han interneret i Horserød som kommunist. Den 2. oktober 1943 blev han deporteret til KZ-lejren Stutthof i Polen. I januar 1945 kom Alfred på en døds march fra lejren i snestorm, som kostede flere danskere livet. I marts 1945 befriet af den Røde Hær og kom hjem sommeren 1945. I 1946 flyttet til Odense. Med i SF fra starten. Medlem af folketinget for SF 1977-79 og medlem af Odense byråd i over 23 år. Formand for Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen.

Efterfølgende holdt en bevæget Alfred Andersen en kort tale, hvor han takkede for udnævnelsen.

Han sagde bl.a.:

"Jeg er glad for, at det netop er denne forening, som har gjort mig til æresmedlem. Horserød Museum indeholder blandt andet en historisk oversigt om krigsårene, som det er godt at bevare. Og Museumsvennerne kan ved sin støtte få stor betydning for museets fremtid. Interessen for hvad der skete i årene 1940-45 er vokset. Måske skyldes det, at det der sker i dag har en vis lighed med hvad der skete i 1930- og 40'erne. For at undgå at historien gentager sig, er det godt at kende sin historie. Vi skal være tolerante og bedre til at kommunikere, det var racisme og

Horserødlejrens Museum. Foto Niels Jacobsen.

manglende respekt for andres meninger, der blev groft udnyttet af nazisterne i Tyskland. Derfor skal vi forhindre, at racismen igen bliver magthavernes bedste våben.

Må jeg slutte med at ønske og håbe, at museet og museets venner må få glæde og gavn af samarbejdet."

Det andet æresmedlem, som foreningen udnævnte var:

**Henning Louis Jensen:
f. 1921, Gestapofange nr. 408**

Gartner Henning Jensen deltog i trykningen af illegale blade på Amager under Besættelsen. Han havde en håndfuld blade med på sit arbejde som CB-betjent og blev her taget af Gestapo. Han var herefter fange i bl.a. Horserød, Frøslev, Neuengamme og Versen, der var en udelejr til Neuengamme. Her gravede de i vinteren 1945 skyttegrave i et sumpet område. Der nåede ikke mange Røde Kors-pakker frem til Versen, og sult, sygdom og død hærgede blandt fangerne.

Henning Jensen overlevede og kom hjem med De hvide Busser. I dag holder han foredrag rundt omkring i landet, hvor han fortæller om sine oplevelser.

Bevis på æresmedlemskab af Horserødlejrens Museums Venner overrækkes til hhv. Alfred Andersen og Henning Louis Jensen.

Deltagerne hyggede sig i det gode sommervejr.

Efter en meget bevæget indledning, hvor Henning bl.a. fortalte, at de blev behandlet godt i Horserød i tysk fangenskab, fordi der var dansk kok og rigeligt mad. Til sammenligning berettede han om, hvorledes de i KZ-Neuengammes udelejr, Versen, var 50 mand om at dele en tønne suppe kogt på 7 roer, hvilket betød, at han blev syg af udmagring, og i øvrigt fik bylder og lus.

Til slut citerede han et vers fra en sang, de sang dengang i 1944, da han sad i Horserødlejren sammen med bl.a. Hvidsten-gruppen:

*Vi er en samling illegale,
Så kaldet vi i daglig tale
Vi er i slavesind ej hildet
Selv om vi er sat ud af spillet.
I en skøn idyllisk egn
Sidder vi bag pigtrådshegn
Vi er i Gestapos klør
Men med humør
Hvad vi fik af slag og stød
Det har givet os denne glød
Som består i Horserød.*

Efter yderligere et par muntre indslag om tiden i Horserød overrakte Henning Jensen museumslederen en meget flot tysk bog til biblioteket med bl.a. illustrationer fra Neuengamme af kunstneren Per Ulrich, som bl.a. har lavet: "Håbets Port" – en stor statue, der står foran lejren.

Efterfølgende fik Niels Jacobsen ordet, hvor han først takkede Frihedsmuseets Venner og Horserød-Stutthof

Foreningen for deres økonomiske bidrag, således at foreningen Horserødlejrens Museums Venner kunne blive en realitet.

Herefter overdrog han Museet restoplaget af Knud Arvesens historiske hæfte: "Damen med lampen", om Ane Kirstine Arvesen, som havde ledelsen i 1920, hvor de såkaldte "Flensborgbørn" var i lejren. Derudover modtog museet også en del fotos fra perioden skænket af Knud Arvesen.

Nu var det tid for de mange fremmødte, at forlade det til lejligheden bestilte solskinsvejr, og træde ind i museet. Det sidste punkt på programmet var nemlig Niels Jacobsens afsløring af

den nye montre i museet, som indeholder en nøjagtig kopi (i miniatureform) af skibet M/S Wartheland - skænket af Erik Erhardsen, som også har lavet modellen. Det var dette skib, der sejlede danske jøder og danske kommunister til Tyskland i oktober 1943, hvor de havnede i hhv. Theresienstadt og Kz-lejren Stuthoff. Derudover indeholder montren nogle fotos af skibet, bl.a. det formentligt eneste foto, hvor man kan se, at skibet har påmalet det tyske navn.

Efterfølgende tog en stor del af deltagerne med bus til Valby, hvor Horserød-Stutthof Foreningen bidrog med en god frokost tilsat musik og sang.

Horserødlejrens historie

- 1917 – 1919: Lazaretlejr først for russiske krigsfanger dernæst for belgiske, franske, italienske, rumænske samt amerikanske krigsfanger.
- 1920 – 1923: Ferielejr for tyske børn fra Berlin og Flensborg.
- 1923 – 1940: Svagbørnskoloni for børn fra den københavnske stenbro. Feriekoloni for danske spejdere, ubemidlede husmødre samt katolske piger.
- 1940 – 1941: Interneringslejr for tyske immigranter.
- 1941 – 1943: Interneringslejr for danske kommunister og spaniensfrivillige.
- 1943 – 1944: Interneringslejr for prominente personer, modstandsfolk samt jøder.
- 1944 – 1945: Uddannelseskaserne for danske overløbere. Tysk lazaretlejr for tyske soldater.
- 1945 – 1947: Straffelejr for personer dømt efter landsforræderloven.
- 1947: Fængsel for tuberkuloseramte mænd samt psykopatforvarede kvinder.

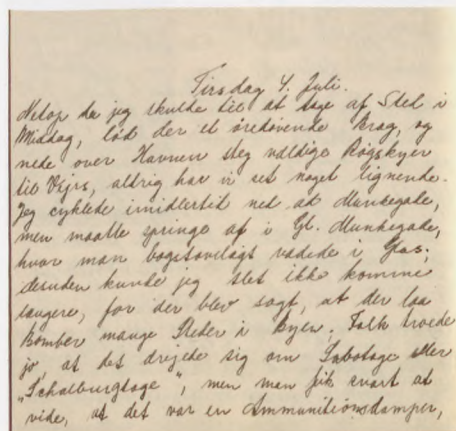
4. juli 1944 og 65 år efter

"Da granaterne slog ned i Århus", lød overskriften til en omtale i avisen 3. juli af Besættelsesmuseets særudstilling "Granatregn over Århus", som varer fra 4. juli til 31. december. Hermed markerer museet 65-årsdagen for 4. juli 1944, da en tysk ammunitionspram sprang i luften på havnen i Århus, og avisen bragte et arkivfoto fra Århus Havn af de store ødelæggelser, som eksplosionen medførte.

Århus var hårdt ramt under Besættelsen og oplevede 4. juli 1944 den største katastrofe i byens historie, ja, den største, der nogensinde havde fundet sted i Danmark. For alle, der husker den dag, står den meget stærkt i erindringerne.

Ungdommen dengang havde ikke Facebook, You Tube, Arto eller sms, men det var ikke ualmindeligt, at unge piger, inklusive undertegnede, skrev dagbog. På det tidspunkt var jeg 17 år og kontorelev på Jysk Telefon, hvor vi havde middagspause fra kl. 12-14, og vi, der boede i nærheden, cyklede hjem for at spise.

Den dag skrev jeg i min dagbog: "Netop, da jeg skulle til at tage afsted i middags, lød der et øredøvende brag, og nede over havnen steg vældige røgskyer til vejrs, aldrig har vi set noget lignende. Jeg cyklede imidlertid ned ad Munkegade, men måtte springe af i Gl. Munkegade, hvor man bogstaveligt vadede i glas; desuden kunne jeg slet ikke komme længere, for der blev sagt, at der lå bomber mange steder i byen. Folk troede jo, at det drejede sig om sabotage eller "Schalburgtage", men man fik snart at vide, at det var en ammunitionsdamper, der var sprunget i luften som følge af et uheld under losningen.

Torsdag 4. juli.
Helst da jeg skulle løb af Sted i Middag, lød der et øredøvende brag, og nede over Havnen steg vældige Røgskyer til Vejrs, aldrig har vi set noget lignende. Jeg cyklede imidlertid ned ad Munkegade, men maatte springe af i Gl. Munkegade, hvor man bogstaveligt vadede i Glas. Desuden kunne jeg slet ikke komme længere, for der blev sagt, at der lå bomber mange steder i Byen. Folk troede jo, at det drejede sig om Sabotage eller "Schalburgtage", men man fik snart at vide, at det var en Ammunitionsdamper,

Ved eksplosionen blev lægteren kastet op på en jernbanevogn og med den op på taget af et pakhus, og utallige projektiler og granatsplinter fløj ud over hele byen. Mange blev dræbt og flere hundrede såret, og den materielle skade er ca. 100 mill. kr.! I det hele taget er det den største katastrofe, der nogensinde har fundet sted i Danmark. For at få folk i hus blev der blæst flyveralarm, og den varede så hele eftermiddagen, mens dræbte og sårede bragtes til hospitalerne. Mange af de dræbte er dog ikke blevet fundet, idet de er slynget i havnebassinerne eller begravet under brændende ruiner."

Min mors første tanke, da hun hørte eksplosionen, var, at det forhåbentlig ikke var den kuffert med våben og

spængstof, som min bror gemte under sin seng, der var sprunget i luften, men de unge sabotører var nu meget påpasselige med det, de skulle bruge til deres aktioner, og som de med fare for deres liv havde hentet om natten, når engelske fly havde kastet det ned på marker uden for byen.

Fra et loftsvindue i vores ejendom, dengang mine bedsteførelæres, tog jeg et foto af røgskyerne over havnen 4. juli 1944, og 65 år efter, 4. juli 2009, tog en af mine sønner et foto fra nøjagtig samme vinkel. Domkirketårnets spir er det samme, men i dag er det fredelige kæmpekraner, der rager op over havnen.

Kamma Ankjærø
Ny Munkegade 80, Århus C

BØGER

ved Erik Heimann Olsen

Lille Sven

Af Gorm Rasmussen
Gyldendal, 280 sider,
299 kr. (vejled.).

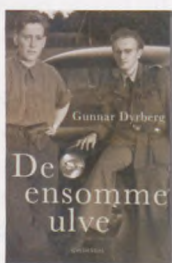

"Lille Sven" var dækningsnavnet for Søren Lauritzen, 1943 til 1945 medlem af sabotageorganisationen BOPA.

Han blev født, opvokset og døde i den københavnske forstad Vanløse. Han kom ind i BOPA i efteråret 1943 og gjorde sig snart bemærket, så han fik mange store opgaver. I krigens og besættelsens sidste måneder var benzin en eftertragtet mangelvare, både for tyskerne og for modstandsfolkene. BOPA planlagde et angreb på tysernes hovedlager "Tankstelle" ved Vanløse station. Lille Sven ledede angrebet gennemført af et betydeligt antal velbevæbnede sabotører. Men tyskerne havde befæstet anlægget og bemandedet det med et stort antal kamperfarne soldater, så efter voldsomme skyderier måtte sabotørerne trække sig tilbage. Herunder faldt Lille Sven på Apollovej ved stationen og Tankstellet nær sit hjem, hvor han ikke havde været længe. Han blev kun 23, og bogen fortæller i romanform om hans opvækst, korte liv og tidlige og voldsomme død. En ung mand, der var rede til indsats, da fjenden stod i landet.

De ensomme ulve

Af Gunnar Dyrberg
Gyldendal, 208 sider, ill.,
249 kr. (vejled.).

Bogens forfatter, Gunnar Dyrberg, er nok den modstandsveteran, der i skrift og tale har bidraget mest til danskernes kendskab til modstandsarbejdet under besættelsen – hans nyeste bog nævner således 10 tidligere bøger fra hans hånd. Dyrberg kom ind i "Hol-

ger Danske" efter tyskerne interne- ring af forsvaret i 1943, som bragte mange modstandsberedte unge mænd sammen. Sammen med politistudie- fællen Patrick Schultz og makkerparret "Flammen" og "Citronen", der faldt med en uges mellemrum i efteråret 1944, påtog de sig en række stikkerlik- videringer. Schultz måtte tage til Sve- rige, mens Dyrberg klarede at fortsætte modstandsarbejdet helt frem til befri- elsen. Han blev siden udpeget til Mod- standsbevægelsens officielle talsmand og kom ind i erhvervslivet sluttende som PR-chef og underdirektør i Land- mandsbanken. En spændende bog, ikke mindst om livet under jorden og denne tilværelses mange problemer for de aktive modstandsfolk.

Mogens Fog bind 1 + 2

Af Morten Møller
Bind 1 (Fra modstands-
helt til landsforræder),
Bind 2 (Den røde rektor.)
Gyldendal, 491 + 336
sider. Ill., indbd.
Pris 499 kr. (vejled.).

Mogens Fog (1904-1990) var et af mod- standsbevægelsens mest kendte navne. I efteråret 1942 medstifter af det tvær- politiske "Frit Danmark" og 1943 af Frihedsrådet. Allerede inden da tidligt læge (1930), dr.med (1934), professor ved Kbh. Universitet og overlæge på Rigshospitalet (1938). Fra 1923 var han kendt som aktiv kommunist og var det frem til han fra 1961 blev medlem af SF. Han skrev allerede i 1942 under eget navn i "Frit Danmark" og gik under jorden. I efteråret 1944 blev han taget af Gestapo og var fange i Vestre Fængsel og Shellhuset. Også under RAF-luftan- grebet 21. marts 1945, hvor en række modstandsfanger omkom, mens andre, herunder Fog, overlevede og vendte tilbage til modstandsarbejdet. I befriel- sesregeringen som Minister for særlige anliggender, ved efterårsvalget 1945 MF i tilknytning til DKP. Forsvarede kommunisternes kup i Tjekkoslovakiet 1948, 1961 i SF. 1966-74 rektor for Kbh. Universitet (under studenteroprøret). Kritisk-nøgttern énmandsbiografi, overskuelig og veldisponeret på ho- vedemnerne, så egnet også til opslags- brug og kapitellæsning, hvis de 800 si- der bliver for meget.

Bag fjendens linjer

Af Mark Ryan
oversat af Anders Juel
Michelsen fra "The Hor-
net's Sting".
Lindhardt og Ringhof,
365 sider, ill., indbd.
299,95 kr.

Det er formentlig ikke mange, der ved, at den første faldskærmsmand fra Eng- land kom til Danmark allerede i sep- tember 1941, før SOE. Det var den unge flyverløjtnant fra Søværnet, Thomas Sneum, som var kommet til England juni 1941 efter en eventyrlig flugt fra Danmark. Han var fra Fanø og havde fundet ud af, at tyske anlæg på øen i virkeligheden var en slags radar. Sam- men med en kammerat istandsatte han et gammelt sportsfly og kom efter en livsfarlig flyvetur til England, hvor ef- terretningstjenesten blev meget impo- neret over deres indsats. Tre måneder senere blev han kastet ned i Danmark af SIS (Special Intelligence Service), ikke SOE. I 1942 måtte han atter forlade landet ved en dramatisk flugt over det tilfrosne Øresund, der kostede flere af deltagerne livet. Tilbage i England blev han mistænkt for at være tysk agent og sad længe fængslet, indtil Christmas Møller fik ham frigivet. Han ville gerne være krigsflyver, men da det langt om længe lykkedes ham, måtte han kun flyve fra britiske baser. Efter befrielsen kom han til Danmark, men forsvaret ville ikke vide af ham, og han slog sig senere ned i Schweiz, hvor han døde 2007. Mange af hans problemer under og efter krigen menes at skyldes rivali- seringen mellem de forskellige britiske hemmelige tjenester. Forord af Hans Kirchhoff. Den kendte britiske forfatter Ken Folletts roman "London kalder" (på dansk 2003) er om hans historie.

Churchill – et portræt i billeder

Af Martin Gilbert
oversat af Lisbeth Valen-
tin Madsen, Forlaget Ro-
senkilde, rigt illustreret,
indbd. 400 kr.

Opinionsundersøgelser har vist, at den engelske befolkning opfatter Winston Leonard Spencer Churchill som den største englænder i det 20. århundrede. Nu belyser en ny bog i billeder hans indsats fra vugge til grav. Bogen er

skabt af Sir Martin Gilbert, Churchills officielle biograf, og er baseret på billeder af den store statsmands liv. Gilbert har gennemset over 5.000 fotografier og tegninger af ham, udvalgt 364 af dem og ledsaget dem med indsigtfulde billedtekster. Bogen spænder lige fra han blev født 1874 under forældrenes besøg hos farfaren, Hertugen af Marlborough, på dennes prægtige Blenheim Palace og følger Winston C. gennem hans uhyre spændende og betydningfulde liv, til bisættelsen i St. Paul's Cathedral i London med alverdens kronede hoveder. Det allersidste billede viser chaluppen, der fører hans kiste det første stykke af vejen til Blenheim Palace, hvor han er begravet på Bladon kirkegård ved siden af sin far, mor, bror og den elskede hustru Clementine. En spændende, lærerig og dejlig bog at se og læse.

Næste år er det 65 år, siden Anden Verdenskrig sluttede. Men strømmen af nye bøger om krigen fortsætter, og bøgerne bliver ikke mindre.

De fire nye værker omtalt nedenfor behandler afgørende begivenheder fra dengang og er tilsammen på over 2.000 sider:

Den store fædrelandskrig

Niels Bo Poulsen
Høst & Søn. 439 sider,
ill., indbd. 399 kr.

Natten til den 22. juni 1941 invaderede over 3 millioner akse-magtsoldater Sovjetunionen. Efterretningsrapporter havde allerede forud meldt om forestående tysk angreb, men Stalin ville ikke tro på dem, så i løbet af få måneder var store dele af Sovjetunionen besat, og tyskerne stod foran Moskva. Rusland kalder sin deltagelse i Anden Verdenskrig "Den store fædrelandskrig" – det var ikke længere det internationale, men fædrelandet, det drejede sig om. Sejren i de fire års skånselsløse krig kostede 27 millioner russiske menneskeliv og en ødelagt samfundsøkonomi. Det skulle genoprettes med hård hånd, så først efter diktatoren Stalins død i 1953 fik de krigshærgede Sovjetborgere for alvor fred og bedre vilkår. Bogen fortæller om krigen på østfronten frem til sejren i Berlin og krigens virkninger på det sovjetiske samfund og dets borgere med et

væld af eksempler fra civiles og soldaters dagligliv, som var præget af undertrykkelsen af befolkningen.

Moskva 1941

Af Rodric Braithwaite
oversat af Marianne
Madelung. 465 sider, ill.,
indbd., kr. 399 (vejl.).

Når man fra lufthavnen kører ind til den russiske hovedstad Moskva, passerer man et stort mindesmærke. Det viser, hvor langt tyskerne nåede frem i 1941 – men så heller ikke længere. Nazisternes overfald skete den 22. juni 1941 trods ikke-angrebs pagten fra august 1939. Som Napoleons invasion i 1812 skete meget af fremstødet med hestetransport, men denne gang havde Hitler også store motoriserede styrker, der stødte hurtigere frem. I november stod de tyske styrker foran Moskvas porte. På et landområde af størrelse som Frankrig kæmpede syv millioner mænd og kvinder for at stoppe den fremrykkende Værnemagt. Kampen kostede mere end 900.000 sovjetsoldater livet, og indsatsen var afgørende for at vende krigens gang. Bogens forfatter var britisk ambassadør i Moskva 1988-92 og er chairman for Moscow School of Political Studies. Hans kendskab til befolkningen og landet gør det muligt for ham at skrive om både de enkelte menneskeskæbner og om det store samfundsmæssige og militære drama.

Europa i krig 1939 - 1945

Af Norman Davies
oversat af Lena Flugler.
530 sider, ill + kort, indbd.
399 kr.

Mens de fleste bøger ser Anden Verdenskrig i Europa i enten øst eller vest, giver denne bog én samlet belysning af begivenhederne. Derved kan man sammenligne fronterne og kommer til det helhedsbillede, at kampene i øst 1941-45 var langt flere, større og blodigere end i vores del af verden. De militære tab var således i USSR 11 mio., Tyskland 3,5 mio., Storbritannien 144.000, USA 143.000 og Frankrig 92.000. Af de 15 største slag var de første 7 i USSR, invasionen i Normandiet først nr. 9. Bogen behandler de enkelte felttog til lands, på havet og i luften lige

fra Polen og Finland 1939 frem til Berlin maj 1945, den politiske udvikling før, under og efter krigen, soldaterne, officererne og generalerne og deres uddannelse, disciplin, de civiles liv og død under krigen. Et særligt kapitel fortæller om krigen i billeder, litteratur og historieskrivning og slutkapitlet hedder "Ingen endelige konklusioner". Bogen giver en nyttig, overskuelig og samlet fremstilling af Anden Verdenskrig i vor del af verden – den vigtigste vil de fleste af os vel nok synes.

D-dag

Af Antony Beevor
oversat af Anders Juel
Michelsen. 643 sider, ill.,
mange kort, indbd. 399,95
kr.

Mens Norman Davies (ovenfor) ser de store slag i fugleperspektiv, har den næste forfatter gravet i dybden om ét enkelt slag, invasionen juni 1944 i Normandiet. Til gengæld er det formentlig det, der optog også os danskere mest dengang – det opfattedes som begyndelsen til enden på krigen i Europa og tyskernes endelige nederlag. Operationen var forud planlagt gennem flere år af englænderne, amerikanerne og canadierne, og da vi så og hørte om den, var det imponerende: 5-6.000 skibe over Kanalen til de fem invasionsstrande Gold, Juno, Sword, Omaha og Utah i Normandiet med tre millioner soldater, utallige tons af militært udstyr og forsyninger, mængder af køretøjer – alt skulle over Kanalen til verdens største landgang. Den begyndte den 6. juni 1944 og sluttede den 19. august med befrielsen af Paris. Forfatteren, Antony Beevor, tidligere officer, er allerede en særdeles anerkendt historiker (tidligere bøger om bl.a. Stalingrad, Berlins fald og Den spanske borgerkrig). Hans research har omfattet mere end 30 arkiver, og han har bl.a. påvist, at kampene på vejen til Paris i grusomhed kan sammenlignes med Østfronten.

Asta Dahl
Anemonevej 17
4000 Roskilde

ADRESSELISTE

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Odense afd.: Fmd.: Henry Jensen,
Strynggade 14, 5000 Odense C, tlf. 65 90 32 02.
Kass.: Alfred Andersen, Bregnevej 7,
5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.

Omegnsafdelingen:

Sydkajen 4.1.th, 3600 Frederikssund,
tlf. 47 53 02 48.

Fmd.: Eigil Skov Jørgensen,
giro 8011788, sociale sager.

Sjællands afd.:

Fmd.: Mogens Henrik Nielsen,
Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 75 77 13.

Kass.: Benny Rasmussen
Rungsted Strandvej 181 B
2960 Rungsted, tlf. 45 86 63 72.

Jysk afd.: Fmd.: C. C. Nielsen,
Lundingsvej 7, 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 34 72.

Kass.: Birgit Lund, Skovparken 76 B,
6000 Kolding, tlf. 75 53 73 53.

Sekretær: Hans Jørgen Dahlhus,
Herredsvej 16, 7000 Fredericia.
Tlf. 75 94 35 83

(Postadresse: Sekretær)

ALLIEREDE KRIGSSEJLERES VETERANFORENING

Fmd.: Else Lizier, Tårnvej 20, 2610 Rødovre,
tlf. 36 70 03 68.

Kass.: Erik Qvist, Udsigten 16, 4220 Korsør,
tlf. 58 37 78 06.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethesvej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Giro: 87 446 867.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Jørn Jensen, Parkallé 261,
2605 Brøndby, tlf. 43 96 35 18.

Kass.: Salle Fischermann,
Toftekaersvej 28 C, 2820 Gentofte,
tlf. 39 65 89 90.

GESTAPOFANGERNE RANDERS

Fmd.: Ebba Hjortshøj,
Hermann Stillingsvej 17, 8930 Randers NØ.
Kass.: Marion Jensen, Møllevangen 6,
9560 Hadsten, tlf. 20 22 59 54, giro 663 8961.

FRIHEDSKAMPENS VETERANER

Henvendelse kan ske til
Eigil Skov Jørgensen (Foss),
tlf. 47 53 02 48 eller

Bent Nielsen,
Strandjægervej 78, 2791 Dragør,
tlf. 32 53 07 16.

FRIHEDSKAMPENS FREDNINGS- OG MINDEFOND

Amaliegade 18, 1256 København K,
tlf. 33 40 10 10

Fmd.: Chr. Eugen-Olsen

Ansøgninger om støtte fra fonden kan rettes til
ovenstående adresse.

Bidrag til fondens arbejde kan sendes til
fondens konto i Spar Nord Bank
reg.nr. 9061 konto nr. 4569856065

HANNOVER-STÖCKEN

Henv.: Erik Tanne, Farum St. Torv 29, 1. th.,
3520 Farum, tlf. 44 95 87 35.

HORSERØD STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Anton Nielsen,
Møllevej 17, 3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69.

Kass.: Hanna Kirkegaard,
Jesper Brockmandsgade 2, 2200 København N.
Tlf. 22 12 49 25.

VENNEKREDSEN I DANMARK FOR KZ NEUENGAMME

Fmd. Helle Sørensen, Borgervænget 92, 2. tv,
2100 København Ø. Tlf. 59 18 66 89 · 20 45 19 29.

Kass.: Gitte Sundahl, Søkildevvej 3,
5970 Ærøskøbing, tlf. 62 52 21 50.
Giro 807.3481.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Reedtzholmvej 114,
4736 Karrebæksmunde, tlf. / fax 55 44 10 32.

E-post: pse17@dadlnet.dk.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischerermann,
Gl. Vartov Vej 29, 2. tv.,
2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.

Kass.: Michael Fingeret, Herman Triers Plads 2,
1631 Kbh. V, tlf. 35 37 11 21

DANSKE VETERANER 1940-45

Formand Erik Kragelund,
nysejler@webspeed.dk
Sekretær Max Roe, sen@msn.com

FORH. KONTORCHEF I FRIHEDSFONDEN

Anna-Lise Clausen, Præstefælledvej 67,
2770 Kastrup, tlf. 32 51 50 13.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Sankt Kjelds Plads 11, Postboks 3000,
2100 Kbh. Ø, tlf. 72 20 60 00, fax 72 20 60 20.

AMICALE INTERNATIONALE DE NEUENGAMME (AIN)

Vicepræsident Ernst Nielsen,
Sofielunden 14, 2600 Glostrup.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES RÉSISTANTS, DANMARK (FIR)

Anton Nielsen, Møllevej 17,
3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69

Kasserer: Bodil Enoch,
Brøndbyøster Torv 51, 5. th. 2605 Brøndby,
tlf. 36 75 45 94.

BERNADOTTEGÅRDEN

Bernadottegården 94, 9560 Hadsund,
tlf. 96 53 13 50.

BERNADOTTEGÅRDEN

H.H. Kochsvej 4, Himmelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 31 60 00.

MINDELUNDEN RYVANGEN

Tuborgvej 33, 2900 Hellerup, tlf. 39 62 14 67.

BANGSBO MUSEUM

9900 Frederikshavn, tlf. 98 42 31 11.

FRIHEDSMUSEET

Churchillparken 7, 1263 København,
tlf. 33 13 77 14.

MUSEET FOR FRØSLEVLEJREN

Lejrvejen 83, Frøslev, 6330 Padborg,
tlf. 74 67 65 57.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS

Postboks 91, 6000 Kolding, tlf. 76 33 81 99.
Åbent kl. 10-17.

HORSERØDLEJRENS MUSEUM

Esrumvej 367, 3000 Halsingør, tlf. 72 55 20 47.
Åbent søndag, tirsdag og torsdag kl. 11-15.

BESÆTTELSESMUSEET I ÅRHUS 1940-45

Mathilde Fibigers Have 2 (v / Domkirken)
8000 Århus C, tlf. 86 18 42 77, fax 86 18 42 83.
Fond reg. nr.: 12844.

HISTORISK SAMLING

FRA BESÆTTELSESTIDEN,
Niels Bohrs Alle 9, 6700 Esbjerg.
Åbent tirsdag kl. 10-12 og torsdag kl. 10-18.

ODENSE HISTORIE 1940-45

Brandts Passage 15,1.tv
5000 Odense C, tlf. 66 19 40 45.
Åbent d.1.lørdag i måneden kl.13-16

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: 4. Maj-huset, Gennem Landet 80 A,
8592 Anholt. Ejes af Landsforeningen.
Sengeplads til 12 personer.
Henvendelse til Birthe Fuglsang,
Strandbakkevej 28, 8250 Egå, tlf. 86 22 40 46.
Eller e-mail 2x.fuglsang@oncable.dk
Skriftlig ansøgning, om ophold i højsæsonen
dog senest den 1. februar.